

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 27/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi tapaturmavakuutus- lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä marraskuuta 1999 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (HE 164/
1999 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Tuulikki Haikarai-
nen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusmi-
nisteriö
- lakimies Tarja Waris, Kansaneläkelaitos

- kehityspäällikkö Riitta Korpiluoma, Eläke-
turvakeskus
- lakimies Outi Raitoaho ja erityisasiantuntija
Heli Sahala, Suomen Kuntaliitto
- toimitusjohtaja Tapani Miettinen, Tapaturma-
vakuutuslaitosten Liitto
- asiamies Markus Äimälä, Teollisuuden ja
Työnantajain Keskusliitto
- asiamies Jukka Karhu, Palvelutyönantajat
- lakimies Markku Kojo, Akava ry
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja Metsätalous-
tuottajain Keskusliitto MTK
- työmarkkina-asiamies Pertti Rauhio, Suomen
Yrittäjät.

HALLITUKSEN ESITYS

Tapaturmavakuutuslainsäädäntö ehdotetaan
muutettavaksi vastaamaan uusittua holhouslain-
säädäntöä. Asianosaisen puhevalta määräytyisi
tapaturmavakuutusjärjestelmässä eräin poik-
keuksin samoin periaattein kuin hallintomenet-
telystä yleensäkin.

Ehdotuksen mukaan täysivaltaiselle asian-
osaiselle hänen toimintakelpoisuuttaan rajoitta-
matta määrätty edunvalvoja käyttäisi puheval-
taa asianosaisen ohella, jos tapaturmavakuutus-
asia kuuluu edunvalvojan tehtäviin. Mikäli he
ovat erimielisiä, asianosaisen oma kanta ratkai-
sisi, jos hän kykenee ymmärtämään asian merki-
tyksen. Jos täysivaltaisen asianosaisen toiminta-
kelpoisuus on rajoitettu tapaturmakorvauksen

osalta kokonaan, puhevaltaa käyttäisi edunval-
voja.

Vajaavaltaisen asianosaisen puhevaltaa tapa-
turmavakuutusasioissa käyttäisi lähtökohtaises-
ti hänen edunvalvojansa. Alaikäisen edunvalvo-
jina ovat yleensä hänen vanhempansa. Vajaaval-
tainen käyttäisi kuitenkin itse puhevaltaa sellai-
sen tapaturmakorvauksen osalta, joka perustuu
hänen vajaavaltaisuutensa aikana suorittamaan-
sa työhön. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa korvauk-
sen osalta käyttäisi aina hänen edunvalvojansa.
Siltä osin kuin asiassa on kysymys vajaavaltai-
sen henkilöstä, puhevaltaa käyttäisi täysi-ikäi-
nen vajaavaltainen itse, mikäli hän kykenee ym-
märtämään asian merkityksen. Alaikäisen 15

vuotta täyttäneen puhevaltaa tällaisissa asioissa käyttäisivät vajaavaltainen ja hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa kumpikin itsenäisesti.

Tapaturmakorvaus maksettaisiin sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Korvauksen maksussa vajaavaltaiselle tai henkilölle, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu noudatettaisiin soveltuvin osin holhoustoimesta annetun lain säännöksiä. Vajaavaltaisen korvaus maksettaisiin hänen edunvalvojalleen. Sellainen korvaus, joka perustuu 15 vuotta täyttäneen vajaavaltaisen vajaavaltaisuutensa aikana tekemään työhön maksettaisiin kuitenkin hänelle itselleen.

Korvausta ei enää maksettaisi korvauksensaajan elintapojen tai sairauden vuoksi kunnan so-

siaalihuollosta huolehtivalle toimielimelle korvauksensaajan tai hänen omaisensa vastaiseen huoltoon käytettäväksi, vaan asiasta tulisi huolehtia määräämällä edunvalvoja.

Kansaneläkelaitokselle annettaisiin takautumisoikeus tapaturmaeläkkeeseen, perhe-eläkkeeseen ja niitä vastaavaan aikaisempaan korvaukseen myös silloin, kun Kansaneläkelaitos on maksanut liikaa kansaneläkettä ajalta, jolta vakuutuslaitos myöhemmin oikaisee tai tarkistaa takautuvasti mainitun korvauksen määrän aikaisempaa suuremmaksi. Lisäksi lakiin tehdään eräitä korvauksen maksamista muulle kuin vahingoittuneelle koskevia teknisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena hallituksen esitykseen sisältyvää menettelyä, jonka nojalla etuus maksetaan etuuden saajalle itselleen niissä tapauksissa, joissa hänelle on määrätty edunvalvoja hänen toimintakelpoisuuttaan rajoittamatta. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 47 §:n 2 momentin muutettavaksi. Näissä tilanteissa tulee sovellettavaksi holhoustoimesta annetun lain 31 §, jonka mukaan päämiehen saatava on suoritettava edunvalvojalle tai edunvalvojan osoittamalle päämiehen tilille aina kun on kysymys varallisuudesta, josta edunvalvojan tulee huolehtia.

Hallituksen esitykseen ei sisälly säännöstä siitä, että kunnan järjestäessä laitoshoidon tai huoltoa taikka perhehoitoa, vakuutuslaitoksen on kunnan vaatimuksesta maksettava etuus kunnalle käytettäväksi terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettulla ta-

valla. Vastaava säännös ehdotetaan kuitenkin tämän hallituksen esityksen kanssa rinnakkaiseksi katsottavaan työntekijäin eläkelakiin ja viittaus-säännösten nojalla muihin eläkelakeihin. Kun eräät tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet ovat rinnastettavissa eläkkeisiin, ehdottaa valiokunta vastaavan säännöksen ottamista tapaturmavakuutuslain 61 a §:ään.

Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus periä takautuvasti tapaturmavakuutuslain nojalla myönnetty etuus sellaisissa tapauksissa, joissa Kansaneläkelaitos on väliaikaisesti maksanut etuutta muutoksenhaun ollessa vireillä ja etuudet kohdistuvat samaan aikaan. Säännöksessä, joka koskee oikaisua ja muuta tarkistusta todetaan kuitenkin takautumisoikeuden käytön perustaksi, että eläke myönnetään. Näissä tapauksissa eläkettä tai muuta etuutta ei kuitenkaan välttämättä myönnetä, jos kysymys on oikaisusta tai muusta tarkistamisesta. Valiokunta ehdottaa säännöstä tarkistettavaksi tältä osin.

Korvauksensaajan elämäntapa tai elämäntilanne saattaa olla sellainen, että hänen rahankäyttönsä on tarpeellista hänen suostumuksellaan asettaa valvotuksi. Kyseessä voi olla esi-

merkiksi sairas, vammainen, päihdeongelmainen tai peliriippuvainen henkilö. Tällaisia tilanteita varten sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää luotavaksi menettelyn, jonka nojalla eläke tai muu etuus voidaan maksaa kunnan monijäseniselle toimielimelle (sosiaalilautakunnalle) käytettäväksi henkilön ja hänen perheensä huoltoon.

Etuus maksetaan etuudensaajalle hänen kanssaan sovittavalla tavalla ja sovitussa erissä. Etuus on käytettävä huoltoon sinä aikana, johon etuus kohdistuu. Vain nimenomaisen erikseen todetun suostumuksen perusteella etuutta voidaan käyttää muuhun tarkoitukseen. Jos etuus on suurempi kuin huoltoon tarvittavat varat, on ylijäämä annettava etuuden saajan vapaaseen käyttöön. Etuudesta on tehtävä tilitys henkilölle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin muuttamattomana paitsi 47 ja 61 a § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

47 §

Korvaus maksetaan sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Korvauksen maksamisesta sille, jolla on edunvalvoja, on soveltuvin osin voimassa, mitä holhoustoimesta annettussa laissa (442/1999) säädetään. Alle 15-vuotiaan korvaus maksetaan kuitenkin hänen edunvalvojalleen.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Jos korvauksen maksamista korvauksensaajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, vakuutuslaitos voi korvauksensaajan suostumuksella päättää, että päiväraha, tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke tai huoltoeläke maksetaan korvauksensaajan asuin-

kunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi korvauksensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta korvauksensaaja on toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan. Näin maksettua korvausta ei saa vastoin korvauksensaajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta korvaus on suoritettu. Jos korvauksensaaja on 61 a §:n 3 momentissa tarkoitettussa hoidossa tai huollossa, tulee korvaus käyttää 61 a §:n 3 momentin mukaisesti. Esityksen eläkkeen maksamisesta 1 momentin mukaisesti voi tehdä korvauksensaaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa, henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii, tai kunnan asianomainen monijäseninen toimielin. (Uusi)

61 a §

(1 mom. kuten HE)

Jos työntekijä on tämän lain mukaista tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, perhe-eläkettä ja huoltoeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain (347/1956) 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti edellä mainittua korvausta, vakuutuslaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menetellä, jos työntekijä on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta vakuutuslaitos oikeaisee tai muutoin tarkistaa (poist.) tapaturmaeläkkeen, elinkoron, perhe-eläkkeen ja huoltoeläkkeen määrän.

Jos kunta on järjestänyt korvaukseen oikeutetulle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa, vakuutuslaitoksen on kunnan vaatimuksesta maksettava hänelle tuleva tapaturmavakuutuslain mukainen tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke laitoshoidon tai -huollon taikka perhehoidon ajalta kunnalle käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmak-

suista annetun lain (734/1992) 14 §:ssä tarkoitettulla tavalla. (Uusi)

Korvaus maksetaan 1—3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa työttömyyskassalle, *(poist.)* Kansaneläkelaitokselle tai kunnalle vain sillä

edellytyksellä, että se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää oikeudestaan mainittuun korvaukseen.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Merikukka Forsius /vihr
Tuula Haatainen /sd
Saara Karhu /sd
Niilo Keränen /kesk
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /r
Juha Rehula /kesk
Päivi Räsänen /skl
Sari Sarkomaa /kok
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas.